

Na Dato Tesselschade-Arbeid Adelt

Foto Fred van de Heerikamp

Arbeid Adelt 1871-1952
Tesselschade 1872-1952
Maatschap: Beide
verenigingen in de
beginjaren fl. 1,50 per jaar
Tesselschade-Arbeid Adelt:
1953-heden
leden 2007: 10.000
Maatschap 2007:
fl. 10,- per jaar

Tesselschade-Arbeid Adelt (TAA), het riekt naar burgerzin. Naar tijden waarin normen en waarden als een keurslijf om een ieder heen gegoten zaten. 'Ledigheid is des duivels oor kussen', zoiets. En toch ligt er een heel vooruitstrevende gedachte ten grondslag aan de Algemeen Nederlandsche Vrouwenvereniging Arbeid Adelt die Betsy Perk in 1871 oprichtte. Want stel je de volgende situatie voor: je loopt je 'vrouwelijke bestemming' (lees: echtgenote en moeder zijn) mis omdat je geen man kunt vinden. Maar aangezien je een werkelijk 'beschaafde' vrouw bent (dwz. het is eind negentiende eeuw en je bent van goede komaf) is een betaalde betrekking zoeken absoluut ongepast. En wat heb je een eventuele werkgever trouwens te bieden? Je bezigheden de laatste jaren bestonden uit piano spelen, misschien daarbij wat zingen, romans lezen, urenlang handwerken, en wachten. Wachten op die echtgenoot. Schrijfster Betsy Perk trok zich het lot van haar zusters aan en plaatste in haar eigen tijdschrift *Onze Roeping* "een beede om sympathie". Perk wilde dat vrouwen uit de midden- en hogere klassen de kans kregen hun eigen geld te verdienen. Gesteund door ruim vierhonderd reacties richtte zij in 1871 de eerste landelijke vrouwenvereniging van Nederland op: Arbeid Adelt. Het idee dat ware adel niet in een titel verscholen ligt maar in nuttige arbeid, lag ten grondslag aan de naam.

Cru Pragmatisch als Perk was richtte zij zich op die vaardigheid waarover haar doelgroep als geen ander beschikte: het maken van fraaie handwerken. De eerste verkooptoonstelling van handwerken was een groot succes. Koningin Sophie vond het streven zo belangrijk dat zij beschermvrouwe van de vereniging wilde zijn. Maar het enthousiasme was niet onverdeeld. *Ons Streven*, *Weekblad* gewijd aan de ontwikkeling der vrouwen, schreef: "Met stilzwijgen gaan wij legio handwerken voorbij die ons noch een bewijs van oorspronkelijkheid, of nieuwe vinding, noch van bijzondere ontwikkeling van het denkvermogen der vervaardigsters opleverde..." Maar dit was niet de ernstigste kritiek. Die gold het feit dat de namen van de maaksters bij de handwerken vermeld stonden. Iets wat door een grote groep Arbeid Adelt-leden dermate cru werd gevonden (van dames die voor

hun werk betaald kregen, noemde je geen namen) dat zij zich nog hetzelfde jaar afsplitsten en een nieuwe vereniging oprichtten: Tesselschade. Vernoemd naar de zeventiende-eeuwse dichteres, glasgraveester en borduurster Maria Tesselschade Roemer-Visscher.

Zo kwamen er twee verenigingen met hetzelfde doel: beschaafde vrouwen steunen in de ontwikkeling van hun kunst- en arbeidszin via de verkoop van handwerk en het verstrekken van opleidingsgelden. Arbeid Adelt richtte zich aanvankelijk iets meer op financiële zelfstandigheid terwijl bij Tesselschade vooral de kwaliteit van het handwerk speerpunt was. Jeltje de Bosch Kemper, gedurende 25 jaar presidente van Tesselschade, spande zich zeer in voor verbetering van de juridische en maatschappelijke positie van vrouwen en stond aan de wieg van de eerste Nederlandse huishoudschool.

Elk zijn waarom Het was met de verschillen tussen beide verenigingen een beetje zoals met die tussen de Libelle en de Margriet, eigenlijk vielen vooral hun overeenkomsten op. En in 1953 besloten de verenigingen dan ook om hun krachten te bundelen. Speciaal ter gelegenheid van de fusie werd een merklap ontworpen. Wie de lap 'leest' begrijpt dat de lantaarn staat voor licht, het licht dat TAA via de ondersteuningsfondsen hoopt te brengen in benarde omstandigheden. Het wiegie met de ooievaar heeft twee betekenissen. Het staat voor het vele handwerk dat vanouds binnen TAA is gemaakt voor baby's en ook voor het kinderverzorgingsdiploma 'Hulp der Moeder' dat bij Tesselschade te behalen was. Onderaan prijkt prominent 'Elck syn waerom', het motto van Tesselschade-Arbeid Adelt. Iedereen die bij TAA betrokken is heeft een eigen reden om 'steun te vragen of te geven, elk heeft haar 'waarom'.

Studiepoet En waarom zetten de leden van de 32 afdelingen die Nederland tegenwoordig telt zich in voor TAA? Zelf in je onderhoud voorzien is voor niemand nog een schande, en een flitsend imago hebben de TAA-producten ook al niet. Neem de morskouwen (kapjes die de mouw beschermen tegen vlekken van opsplattend water of vet uit

de pan), geborduurde theemutsen, of die luiervand die als winnaar uit de bus kwam bij een van recente afleveringen van de jaarlijkse handwerkwedstrijd. Froukje Thöne, voorzitter van de commissie informatie & PR: "Het steunen van vrouwen is nog steeds relevant. Het is enorm bevredigend om juist die vrouwen te helpen die tussen wal en schip dreigen te raken. Bijvoorbeeld de Russische vrouwenarts die zich wilde bijscholen zodat haar diploma's ook hier geldig zijn en ze haar Nederlandse gehandicapte man kan onderhouden." Het TAA beheert twee fondsen. Het Betsy Perk Opleidingsfonds ondersteunt vrouwen in de kosten van hun opleiding, mits deze studie na afronding de mogelijkheid biedt tot economische zelfstandigheid. Uit het Zegers Veeckensfonds biedt TAA financiële steun aan (oud-) handwerksters en (oud-)depothoudsters van winkelhoudende afdelingen.

"Het beeld van TAA als club waarvan men tot op bestuursniveau gezellig samen zit te handwerken, is hardnekkig. De hele studiepoet is onderbelicht", aldus Thöne. De reden kent ze ook: "Anonimiteit is van oudsher een belangrijk gegeven binnen TAA. Met het hinderlijke gevolg dat de succesverhalen, want daarvan zijn er tallozen, niet naar buiten komen."

Handwerktechnieken Anne de Mol van Otterloo, oprichtster en naamgeefster van castingbureau Moeder Anne en bestuurslid van de afdeling Amsterdam heeft haar eigen 'waarom': "Ik was altijd een groot afneemster van de producten van TAA. De smokjurken zijn toch geweldig?" (Bedoelde jurken zijn zo populair, dat er inmiddels een wachtlijst voor bestaat.) Vrij recent heeft TAA het bewaren van handwerktechnieken - Perzisch ajour, rielieu-werk, wit-op-wit borduren - als taak opgevat en is begonnen met het organiseren van workshops. Smokken en Fijn Borduren zijn steevast volgeboekt. "Wat je bij TAA koopt zijn stuk voor stuk unieke dingen. Met zorg en veel liefde gemaakt, waar vind je dat nog? Daarom vond ik het zo mooi dat Hadassah de Boer tot besluit van het openbaar interview dat ze vier jaar geleden hield bij de heropening na verbouwing van de winkel aan het Amsterdamse Leidseplein uitriep: 'Waarom kende ik jullie niet?'" — Brigitte van Mechelen